

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Johdanto tarjoaa kattavan ja ajankohtaisen kuvan mediakasvatuksen toimintaympäristön muutoksista sekä perustelee vakuuttavasti linjausten päivittämisen tarpeen. Erityisen onnistunutta on kriittisen medialukutaidon kytkeminen demokratian, yhteiskunnallisen resilienssin ja yksilöiden hyvinvoinnin vahvistamiseen.

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

Nykytilan kuvaus tunnistaa selkeästi medialukutaidon kasvavan merkityksen demokratian, kokonaisturvallisuuden ja yhteiskunnallisen resilienssin osatekijänä. Samanaikaisesti se nostaa esiin olennaisen haasteen: mediakasvatuksen koulutuksellisia ja taloudellisia rakenteita on heikennetty, mikä voi vaarantaa tavoitteiden toteutettavuuden. Nykytilan ja linjausten kunnianhimon välinen jännite olisi hyödyllistä sanoittaa vielä suoremmin: tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vahvempaa osaamis- ja resurssipohjaa sekä pitkäjänteisiä rakenteita, erityisesti opetuksessa, varhaiskasvatuksessa ja kuntien peruspalveluissa.

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

Visio on kokonaisvaltainen ja tunnistaa mediakasvatuksen merkityksen osana kokonaisturvallisuutta, demokratiaa ja osallisuutta. Visiossa on erityisen tärkeää, että mediakasvatus kytkeytyy myös hyvään elämään ja hyvinvointiin – tämä on kunnille ja opetuksen arkeen olennainen lähtökohta.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

Tavoitteet ovat perusteltuja ja ajankohtaisia. Niiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin nykyistä vahvempia rakenteellisia ja taloudellisia edellytyksiä sekä selkeää vastuunjakoa. Erityisesti osaamisen kehittämisen tavoite korostaa tarvetta vahvistaa mediakasvatuksen asemaa

koulutusjärjestelmässä (varhaiskasvatus–perusopetus–toinen aste–korkeakoulut) ja henkilöstön täydennyskoulutuksessa, jotta kunnissa on tosiasialliset edellytykset toteuttaa linjauksia arjessa.

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Toimenpiteet ovat laaja-alaisia ja sisällöllisesti perusteltuja. Mediakasvatuksen kytkeminen strategiaan asiakirjoihin ja kuntien strategiaan johtamiseen tukee työn suunnitelmallisuutta, jatkuvuutta ja vaikuttavuutta. On myös vahvuus, että toimenpiteet kattavat koko elinkaaren ja huomioivat alueellisen, kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden.

Toimeenpanon kannalta olisi tärkeää tarkentaa toimenpiteiden vastuutahoja, aikajännettä ja vähintään keskeisiä resursoinnin periaatteita. Ilman tätä on riski, että toimenpiteet jäävät yleisiksi tavoitteiksi, vaikka suunta on oikea.

Toimenpiteissä (erityisesti kohdassa “Tuetaan tasapainoista media-arkea”) tulisi huomioida kansalliset lasten ja nuorten digitaalisen median vapaa-ajan mediankäytön suositukset (THL ja Opetushallitus). Suositukset tarjoavat tutkimusperustaisen viitekehyksen tasapainoisen media-arjen, hyvinvoinnin ja ikätasoisien mediankäytön tueksi kodeissa sekä kasvatuksen ja opetuksen arjessa. Linjauksissa ei ole tarpeen toistaa suositusten yksityiskohtaisia raja-arvoja, mutta niihin viittaaminen ja ohjaaminen tukee sekä huoltajien että ammattilaisten yhteistä ymmärrystä median käytön määrästä, laadusta ja aikuisen ohjauksen merkityksestä.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Lausunnonantaja pitää tarkoituksenmukaisena, että kunnissa vahvistetaan mediakasvatuksen strategista johtamista ja että tavoitteet juurrutetaan olemassa oleviin rakenteisiin. Useissa kunnissa on käynnissä OPH:n lukutaito-ohjelman tukema lukutaitostrategiatyö, joka tarjoaa luontevan ja vaikuttavan rakenteen myös mediakasvatuksen toimeenpanolle ilman erillistä rinnakkaisstrategiaa. On tärkeää, että toimeenpanosuunnitelmassa täsmennetään seuranta, vastuunjako ja osaamisen vahvistamisen keinot, jotta linjaukset ovat kunnissa toteutettavissa myös opetuksen ja kasvatuksen arjessa.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

Liitteet tukevat kokonaisuuden tietopohjaa.

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

Kansalliset mediakasvatuslinjaukset ovat ajankohtaisia ja tarpeellisia. Linjaukset vastaavat hyvin mediaympäristön muutoksiin ja tuovat esiin mediakasvatuksen merkityksen osana lasten ja nuorten

arkea, hyvinvointia ja osallisuutta. On myönteistä, että mediakasvatus nähdään laajasti – ei vain yksittäisinä taitoina, vaan osana elinikäistä oppimista ja yhteiskunnassa toimimista.

Linjaukset antavat kunnille hyödyllisen pohjan mediakasvatuksen kehittämiseksi. Kuntatasolla vaikuttavin juurruttaminen tapahtuu, kun mediakasvatus liitetään mm. osaksi palvelualueet ylittävää monilukutaitotyötä sekä opetuksen ja kasvatuksen rakenteita (esim. paikalliset lukutaitostrategiat ja niiden toimeenpano). Jatkokehittämisenä toivomme toimeenpanosuunnitelmaan konkreettisia esimerkkejä ja tukimateriaaleja eri kokoisille kunnille sekä selkeää seuranta- ja vastuunjako-työn pitkäjänteisyyden varmistamiseksi.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-

Lipponen Marko
Mäntsälän kunta / Kasvatus ja sivistys - Sivistys- ja
hyvinvointipalvelut/opetuspäällikkö